

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут філології
кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

“ 08 ” вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ:

КУЛЬТУРА УСНОГО І ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ (українська)

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво
Спеціальність: 025 Музичне мистецтво
Освітній рівень: перший (бакалаврський)
Освітня програма: 025.00.02 Сольний спів

Київ 2021

Розробник: Радченко Антоніна Федорівна, старший викладач кафедри української мови

Викладач: Радченко Антоніна Федорівна, старший викладач кафедри української мови

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол від 03.02.2021 року № 8

Завідувач кафедри української мови (Караман С.О.)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми (Кириленко Я. О.)

Робочу програму перевірено «08» лютого 2021р.

Заступник директора Інституту філології

з науково-методичної та навчальної роботи (Заяць Л.І.)

Пролонговано:

на 20__/20__/н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__/н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__/н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__/н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
<i>Українські студії</i>		
Вид дисципліни	<i>обов'язкова</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>	
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>6 / 180</i>	
Курс	<i>1</i>	-
Семестр	<i>2</i>	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	<i>2</i>	
Обсяг кредитів	<i>6</i>	-
Обсяг годин, у тому числі:	<i>180</i>	-
Аудиторні	<i>70</i>	-
Модульний контроль	<i>10</i>	-
Семестровий контроль	<i>30</i>	-
Самостійна робота	<i>70</i>	-
Форма семестрового контролю	<i>екзамен</i>	

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
<i>Культура усного і писемного мовлення</i>		
Вид дисципліни	<i>обов'язкова</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>	
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>2 / 60</i>	
Курс	<i>1</i>	-
Семестр	<i>2</i>	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	<i>2</i>	
Обсяг кредитів	<i>2</i>	-
Обсяг годин, у тому числі:	<i>60</i>	-
Аудиторні	<i>28</i>	-
Модульний контроль	<i>4</i>	-
Семестровий контроль	<i>15</i>	-
Самостійна робота	<i>13</i>	-
Форма семестрового контролю	<i>екзамен</i>	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – підготувати конкурентоспроможного високопрофесійного фахівця, який володіє навичками концертно-виконавської, педагогічної діяльності у сфері музичного мистецтва, а також формування мовнокомунікативної компетентності студентів; усвідомленої позитивної мовної поведінки; оволодіння нормами сучасної української літературної мови; набуття навичок оперування термінологією майбутньої спеціальності; уміння користуватися різними функційними стилями й підстилями в навчальній діяльності та професійному вжитку; формування навичок комунікативно виправданого використання засобів мови з дотриманням етикету фахового спілкування.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування комунікативної, мовної, мовленнєвої, предметної, прагматичної, соціокультурної компетентностей студентів на основі свідомого опанування мовної і мовленнєвої теорії; уміння реалізовувати норми української мови в усному та писемному професійному спілкуванні;
- корекція орфографічної та пунктуаційної грамотності майбутніх фахівців;
- уміння контролювати якість власного та чужого мовлення; уміння добирати мовні засоби, оптимальні у конкретних контекстах і мовленнєвих ситуаціях;
- збагачення словникового запасу студентів термінологічною лексикою та фразеологією;
- виховання в студентів почуття національної свідомості, що значною мірою сприяє підвищенню мотивації до вивчення української мови.
- виховання компетентного конкурентоспроможного артиста ансамблю, викладача початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, здатного до концертно-виконавської та музично-педагогічної діяльності. Надати вищу музичну освіту з можливістю викладання у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах.

Під час практичних занять та самостійної роботи студенти, майбутні фахівці, **набувають таких програмних компетентностей** (освітньо-професійна програма 025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано):

ЗК1:Світоглядна: наявність ціннісно-орієнтаційної позиції. Загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів. Розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства. Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії.

ЗК2: Громадянська: здатність до реалізації прав і обов'язків громадянина України. Здатність робити свідомий соціальний вибір та застосовувати демократичні технології прийняття рішень. Уміння діяти із соціальною відповідальністю та громадською свідомістю.

ЗК3: Комунікативна: здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати у команді. Вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення. Здатність до професійного спілкування іноземною мовою.

ЗК4: Інформаційна: здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань. Здатність до ефективного використання інформаційних технологій у соціальній та професійній діяльності.

ЗК5: Науково-дослідницька: здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Володіння науково-дослідними методами відповідно до фахового спрямування. Обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації. Критична обізнаність та інтелектуальна чесність. Здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання; здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного зростання.

ЗК6: Самоосвітня: здатність навчатися та самонавчатися; здатність до самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію; прагнення до професійного лідерства та успіху

ЗК7: Універсальна: здатність до планування та розподілу часу; здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми; здатність застосовувати знання на практиці; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність адаптуватися та діяти в нових ситуаціях і впоратися з тиском.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 1: Організаційна: вміння організувати діяльність у професійній сфері; здатність планувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів музично-виконавського та музично-освітнього процесу

ФК 3 Музично-теоретична: здатність послуговуватися знанням з теорії та історії музики в процесі інтерпретування, виконання музичних творів та викладання музичного інструмента; усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань в галузі музичного мистецтва; уміння оперувати спеціальною термінологією у професійній діяльності.

ФК 4 Інформаційно-технологічна: здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках; уміння послуговуватися мультимедійними програмами з обробки аудіо та відео, працювати з мікрофоном, звукопідсилювальною та звуковідтворювальною апаратурою; здійснювати постійний зв'язок із засобами масової інформації з метою просвітництва, популяризації музичної культури, у тому числі з використанням можливостей сучасних медіа.

ФК 5 Інструментально-виконавська: здатність демонструвати високий рівень виконавської майстерності та спроможність до вирішення основних проблем практичної діяльності в репетиційній, педагогічній та творчій роботі; здатність до художньо-музичної взаємодії в ансамблі, оркестрі; здатність до культурно-освітньої та просвітницької діяльності, вербальної і невербальної комунікації з глядачем у процесі концертного виступу

ФК 7 Методична: володіння методиками навчання гри на музичному інструменті; обізнаність у навчальнопедагогічному та виконавському репертуарі та володіння методами роботи над творами різної форми, жанру, стилю, виконавського складу; готовність застосовувати новітні підходи музичної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями інструментального виконавства.

ФК8 Педагогічна: здатність демонструвати розуміння цілей, завдань педагогічного процесу та основних принципів музичної педагогіки; застосовувати професійнопрофільовані знання у педагогічній діяльності

3. Результати навчання за дисципліною:

ПРН 1 Сформованість світогляду, активної громадянської позиції, загальної культури. Уміння аналізувати й інтерпретувати соціальні та культурно-мистецькі явища і процеси, аргументувати власні оцінні судження.

ПРН 2 Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати в команді (творчому колективі). Вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення, основами спілкування іноземними мовами.

ПРН 3 Здатність до творчого та професійного спілкування із застосуванням фахової термінології.

ПРН 4 Готовність до свідомої виконавської та педагогічної діяльності, до планування й організації виконавського та педагогічного процесу, концертних програм і культурно-мистецьких проектів.

ПРН 5 Здатність до ефективного використання інформаційних технологій у соціальній та професійній діяльності.

ПРН 7 Здатність до художньої інтерпретації музичних творів, уміння визначати переконливі шляхи втілення музичних образів відповідними виражальними засобами у процесі виконання.

ПРН 8 Демонстрація артистизму, виконавської культури та технічної майстерності на належному фаховому рівні у концертно-сценічній діяльності; здатність віднаходити оптимальні шляхи вирішення виконавських проблем.

ПРН 13 Володіння техніками, прийомами та методиками у виконавській (академічній, джазовій, естрадній тощо) діяльності, знання музично-виконавських стилів та відповідного навчально-концертного репертуару.

ПРН 14 Володіти розумінням, практичними навичками та методикою роботи з оркестром (хором) у педагогічній діяльності, базовими знаннями організаційної та творчої роботи з музичним колективом.

ПРН 15 Здатність до науково-дослідницької діяльності у сфері інструментального виконавства та музичної педагогіки. здатність демонструвати емоційний інтелект, творчий підхід у вирішенні нестандартних завдань.

4. Структура навчальної дисципліни (Тематичний план для денної форми навчання)

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт:					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Модульні	
Змістовий модуль I. Вступ до вивчення дисципліни. Культура усного професійного мовлення							
Тема 1. Вступ. Українська мова - національна мова українського народу, форма його національної культури. Поняття культури мовлення.				2			
Тема 2. Рівні мовної системи. Стилистична диференціація сучасної української мови. Поняття комунікації. Основні комунікаційні властивості мовлення, їх залежність від характеру та формату спілкування.				2			
Тема 3. Правильність та виразність як комунікаційні ознаки мовлення. Орфоепічні та акцентуаційні норми.				2			
Тема 4. Техніка мовлення (дихання, голос, дикція) та засоби логіко-емоційної виразності. Інтонація.				2			2
Тема 5. Виразне читання (основні положення теорії та методики). Партитура тексту. Мовленнєвий етикет.				2			2
Тема 6. Логічність, змістовність та доречність як комунікативні ознаки мовлення. Види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням. Публічний виступ як різновид мовленнєвої діяльності.				2			2
Модульний контроль						2	
Разом	20			12			6
Змістовий модуль II. Правильність мовлення. Графічні, орфографічні, лексичні та граматичні норми сучасної української літературної мови							
Тема 7. Правильність мовлення. Орфографічні норми української мови.				2			2
Тема 8. Орфографічні та пунктуаційні норми як складники культури мовлення сучасного фахівця				2			
Тема 9. Чистота, багатство та точність мовлення як комунікативні ознаки мовлення. Лексичні норми української мови. Словники.				2			2
Тема 10. Фразеологія і культура професійного мовлення				2			1
Тема 11. Правильність мовлення. Морфологічні норми і мовна практика сучасного фахівця.				2			
Тема 12. Морфологічні норми. Суспільне значення морфологічних норм у контексті мовних інновацій.				2			
Тема 13. Правильність мовлення. Синтаксичні аспекти культури мовлення. Пунктуаційні норми.				2			2
Тема 14. Стилистичний синтаксис професійного мовлення.				2			
Модульний контроль						2	
Разом	25			16			7
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього	60			28		4	13

5. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль I. Вступ до вивчення дисципліни. Культура усного професійного мовлення

Тема 1. Українська мова - національна мова українського народу, форма його національної культури. Поняття культури мовлення.

Основні питання теми:

Вступ до вивчення дисципліни (розгляд предмета, завдань і значення курсу).

Роль мови в житті суспільства, у формуванні і самовираженні особистості. Структурна і комунікативна специфіка усного мовлення. Національно-мовне виховання (за І. Огієнком, В. Сухомлинським та ін.).

Місце української мови серед мов світу. Основні концепції походження української мови. Видатні лінгвісти про українську мову (Морфілл, В. Ягич та ін.).

Літературна мова, її ознаки. Поняття про мовну норму. Діалектна основа української літературної мови. Роль І.Котляревського і Т.Шевченка у становленні нової української літературної мови.

Українське мовознавство. Мовні рівні.

Культура мови й культура мовлення: диференційні ознаки. Специфіка мовлення фахівця.

Українське та Європейське мовне законодавство. «Закон про мови» (1989); Конституція України, ст.10 (1996); Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019).

Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (1992) та Рамкова конвенція про захист національних меншин (1995) про обов'язковість вивчення мов національних меншин (але не на шкоду вивченню державної мови).

Мова фахового ділового спілкування та її особливості.

Мовні норми сучасного ділового спілкування.

Ключові слова: загальнонародна й літературна мова, державна мова, національна мова, офіційна мова, ндоєвропейська мовна сім'я, слов'янська група, східнослов'янська підгрупа, ндоєвропейська мова-основа, праслов'янська мова, слов'янське письмо, старослов'янська мова, кирилиця, глаголиця, моравська місія Кирила й Мефодія, староукраїнська літературна мова, нова українська літературна мова; інтерпрофесійна комунікація, компетентність, компетенція, комунікативна особистість, мова професійного спілкування, мовна норма, мовна особистість, мовна політика, мовна ситуація, концепція державної мовної політики, професійна (фахова) мова, професіоналізм.

Ключові слова: функції мови, державна мова, комунікація, концепція державної мовної політики, літературна мова, мова професійного спілкування, мовна норма, мовна особистість, мовна політика, мовна ситуація, національна мова, офіційна мова, професійна (фахова) мова, професіоналізм, термін, фахова мова та ін.

функції мови, культура української мови, ознаки культури мовлення: правильність; точність, логічність, багатство (різноманітність), чистота, доречність, виразність, емоційність; державна мова, мовна політика, двомовність, пуризм.

Рекомендована література:

Основна: 1–5.

Додаткова: 14, 17,30-34; 50, 53, , 64, 72.

Тема 2. I. Стилiстична диференцiацiя сучасної української мови.

II. Поняття комунiкацiї як дiяльностi учасникiв спiлкування задля iнформацiйного обмiну та взаємовпливу.

Основнi комунiкацiйнi властивостi мовлення , iх залежнiсть вiд характеру та формату спiлкування.

Основнi питання теми:

Функцiйнi стилi української мови та iх сфери застосування. Основнi ознаки функцiйних стилiв.

Професiйна сфера як iнтеграцiя офiцiйно-дiлового, наукового i розмовного стилiв.

Усне й писемне дiлове спiлкування . Усне спiлкування та його особливостi.

Функцiї та види бесiд. Стратегiя поведiнки пiд час дiлової бесiди. Особливостi спiвбесiди з роботодавцем.

Дiлова телефонна розмова. Етикет телефонної розмови.

Основнi комунiкацiйнi властивостi мовлення: правильнiсть, точнiсть, логiчнiсть, виразнiсть, доречнiсть тощо.

Ключовi слова: бесiда, дiалог, дiлова бесiда, iндивiдуальна бесiда, iндивiдуальнi форми фахового спiлкування, колективнi форми фахового спiлкування, iнтонацiя, мобiльний телефон, монолог, полiлог, реплiка, спiвбесiда, спiвбесiда з роботодавцем, телефон, телефонна розмова, усне лiтературне професiйне мовлення, усне спiлкування та iн.;

абзац, власне науковий пiдстиль наукового стилю, епiстолярний стиль, жанр, конфесiйний стиль, лiтературне (офiцiйне) мовлення, лiтературний жанр, мовний жанр, мовний стиль, надфразна єднiсть, науковий стиль, науково-навчальний пiдстиль наукового стилю, науково-популярний пiдстиль наукового стилю, неформальне спiлкування, офiцiйно-дiловий стиль, пiдстиль, побутове мовлення, професiйна мова, публiцистичний стиль, розмовний стиль, стилiстика, стилiстика мови, стилiстика мовлення, стилiстична система мови, стиль, стиль мовлення, текст, формальне спiлкування, функцiйний стиль, художнiй стиль та iн.

Виконання тестових завдань; проекти. Творчi роботи (висвітлити запропоновану тему в науковому, публiцистичному i художньому стилях).

Есе. Теми: «Навiки злитими, здруженими уявляються менi, як двi вiльнокрилi птицi, - мова i пiсня» (Павло Тичина).

«Немає нiчого важлившого вiд музики» (О.Блок).

Музикант – найкраща професiя (або: Чому я обрав професiю музиканта).

Якби Т.Шевченко жив серед нас.

Творчiсть Тараса Шевченка не знає кордонiв (Свiтова слава Шевченка).

Мова й народна пiсня – два крила кожної нацiональної культури.

Рекомендована лiтература:

Основна: 1–5.

Додаткова: 3, 11, 14, 15, 22, 32, 44, 50, 57, 72.

Тема 3. Орфоепічні та акцентуаційні норми.

Структурна і комунікативна специфіка усного мовлення.

Поглиблення знань про співвідношення між звуками і буквами.

Основні орфоепічні норми української мови (в системі вокалізму, в системі консонантизму).

Артикуляційні бази типові (нормовані й ненормовані) й нетипові.

Голосовий апарат (основа – голосники, а також гортань, носоглоткові і ротові резонатори тощо).

Неподільна єдність мовного і голосового апарату. Сила, висота й забарвлення голосу.

Поняття про дикцію. Неорганічні (або набуті) вади мовлення.

Артикуляційно-акустичні умови творення голосних і приголосних звуків.

- а) вимова дзвінких приголосних у кінці й середині слова;
- б) вимова глухих приголосних перед дзвінкими в середині слова і на стикові слів;
- в) вимова губних приголосних; г) вимова шиплячих;
- д) вимова передньо- і задньоязикових; є) вимова африкат.

Вимова м'яких і напівпом'якшених приголосних.

Реалізація фонем /в/. У нескладове в українській мові.

Вимова приголосних в іншомовних загальних і власних назвах.

Творення та вимова деяких граматичних форм.

Причини порушення норм літературної вимови.

II. Техніка мовлення.

- а) тренувальні вправи на дихання.
- б) тренувальні вправи на постановку голосу;
- в) вправи для вироблення дикції.

Вимова груп приголосних, утворених внаслідок асиміляції за способом творення, за місцем і способом творення, за глухістю / дзвінкістю, твердістю / м'якістю.

Вимова шиплячих перед свистячими, свистячих перед шиплячими; вимова Д,Т перед шиплячими та свистячими.

Дієслівні форми на –ться, шся. Сполуки ЧН.

Читання скоромовок й чистомовок відповідно до норм фонетики й орфоепії. Орфоепічні казки.

Вправи. Виконання тестових завдань.

Особливості вимови слів іншомовного походження. Фонетична транскрипція. Наголос.

Типи наголосів. Особливості наголошування слів в українській мові

Запис фраз спрощеною фонетичною транскрипцією.

Явище асиміляції фонем.

Словесний, логічний та фразовий наголос.

Складні випадки наголошування слів.

Визначення наголосу у словах. Робота зі словником наголосів. Охарактеризуйте природу українського наголосу.

Випадок, каталог, високопродуктивний, вітчим, первісний, весняний, обіцянка, атлас, характерний, закликати, розносити, бюлетень, засуха, чорнозем, кропива, мережа, оптовий, ім'я, партер, разом, перепис, приятель, спина, тонкий, товстий, оповідач, феномен, одинадцять, чотирнадцять.

Ключові слова: орфоепічні норми, фонетична транскрипція, асиміляція, дисиміляція, спрощення, чергування – живі та історичні, какофонія, засоби милозвучності. Наголос, типи наголосів, акцент, акцентуація, асиміляція, голосний звук, логічний наголос, наголос, орфоепічні норми, приголосний звук, професійне мовлення, словесний наголос, фонема, фразовий наголос та ін.

Рекомендована література: Основна: 1-6.

Додаткова: 18, 19, 20, 39, 40, 42, 51, 73.

Тема 4. Виразність як комунікативна ознака мовлення майбутнього фахівця. Техніка мовлення (дихання, голос, дикція) та засоби логіко-емоційної виразності. Інтонування фрази.

Людський голос як феномен культури.

Розвиток дихання і постановка голосу. Різновиди мовленнєвого (фонаційного) дихання: ключичне (плечове; "верхнє"); грудне; реберне; діафрагматичне. Загальні вимоги до правильного фонаційного дихання. Постановка голосу. Модуляції голосу як засіб вираження змісту.

Техніка мовлення: а) тренувальні вправи на дихання.; б) тренувальні вправи на постановку голосу;

в) вправи для вироблення дикції.

Основні поняття й терміни: мовний апарат, голосовий апарат, органи дихання, органи голосоутворення, органи звукоутворення, фонаційне дихання, ключичне (плечове; "верхнє") дихання; грудне, реберне, діафрагматичне дихання; змішаний діафрагматично-реберний тип дихання; артикуляція, рухливі й нерухливі мовні органи, артикуляційна база, артикуляційні й акустичні класифікації голосних і приголосних звуків, голосові резонатори, сила, висота й забарвлення голосу (вроджене і штучне), дикція, акцент, висота й сила голосу, тембр голосу.

Вправи на вимову. Читання уривків з віршованих та прозових творів О. Олеся, П.Тичини, та інш. письменників відповідно до орфоепічних норм.

Рекомендована література:

Основна: 1-6.

Додаткова: 9, 18, 19, 20, 36, 39, 40, 42, 50, 51.

Тема 5. Правильність та виразність мовлення. Виразне читання. Партитура тексту.

Основні прийоми виразного читання.

Види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням (ділова нарада, службова бесіда, телефонна ділова розмова).

Виразне читання улюбленої поезії за партитурою, з дотриманням усіх необхідних вимог (дихання, голос, дикція).

Читання уривків з віршованих та прозових творів Б. Грінченка, Т. Шевченка та інш. письменників відповідно до орфоепічних норм.

Виразне читання запропонованих прозових текстів з дотриманням усіх необхідних вимог.

Рекомендована література:

Основна: 1–5.

Додаткова: 7, 24, 29, 38, 51, 73.

Тема 6. Логічність, змістовність та доречність як комунікативні ознаки мовлення. Публічний виступ як різновид мовленнєвої діяльності.

Підготовка до публічного виступу. Способи виголошення промови. Установлення контакту з аудиторією. Кінетична система спілкування. Звучання промови. Зоровий контакт та реакція аудиторії. Культура мовної поведінки. Дискусія, доповідь, промова. Образ оратора та аудиторії.

Скласти текст промови, звернення тощо на запропоновану тему.

«Я – радіоведучий», «Я – ведучий концерту класичної/сучасної музики», «Я – телеведучий».

Представлення проєктів промов.

«Що я сказав би у зверненні до людства, маючи лише одну хвилину».

Самоаналіз та рецензування.

Ключові слова: публічного виступ, способи виголошенн промови, кінетична система спілкування, доповідь, промова.

Рекомендована література:

Основна: 1-6.

Додаткова: 1; 3; 6; 7, 18, 20, 36, 44, 51, 60, 62, 73.

Змістовий модуль II. Правильність мовлення. Графічні, орфографічні, лексичні та граматичні норми сучасної української літературної мови

Тема 7. Правильність мовлення. Орфографічні норми української мови.

Основні питання теми:

Українська орфографія. Принципи української орфографії.

Реалізація фонетичного принципу орфографії.

Особливості реалізації морфологічного принципу українського правопису.

Реалізація смислового і традиційного принципу української орфографії.

Зміни в правописі 2019 р.

Ключові слова: морфологічний принцип правопису, орфографія, смисловий принцип орфографії, традиційний принцип орфографії, фонетичний принцип орфографії та ін.

- Сформулюйте правила написання апострофа і м'якого знака;
- Правопис префіксів та найуживаніших суфіксів;

- сформулюйте правила написання **не-**, **ні-** з іменниками, прикметниками, займенниками, дієсловами, прислівниками, дієприкметниками та дієприслівниками;
- спрощення в групах приголосних;
- правопис складних слів.

Вправи; тестові завдання; редагування текстів різних стилів.
Лінгвістичні ігри.

Творчі роботи. Есе. Світова слава української пісні (давнина і сучасність).
Твір-перевтілення з граматичним завданням.

Рекомендована література:

Основна: 1–6.

Додаткова: 7, 24, 29, 38, 41, 42, 49.

Тема 8. Правописні норми як складники культури мовлення сучасного фахівця.

Орфографічні норми.

Бліцопитування:

*Правопис прізвищ та географічних назв.

*Правопис слів іншомовного походження.

*Правопис прикметників, утворених від складних іменників.

Пунктуаційні норми в простому, простому ускладненому, складному реченнях.

Вправи; тестові завдання; редагування текстів різних стилів. Лінгвістичні ігри.

Творчі роботи з граматичним завданням.

Орфографічно-пунктуаційна правка тексту. **1.Прочитайте текст вголос (відповідно до орфоепічних норм).**
2.Зробіть орфографічно-пунктуаційне оформлення тексту: поставте на місці крапок необхідні літери, апостроф, дефіс чи з'єднайте скісною рискою. Підкресліть, де потрібно, велику чи малу літеру.

Як чарує на....весні багато...барв....я кольорів: і духм....яна зелень трав і п....р....ливне буяння квіту і ка(з,с)...кові бри(з,с)...ки сонця.

(З,с)....поконвіку у дивовижних барвах стоїть с....віт вражаюч.... ві....тінками і від....зеркалююч.... у собі плин часу. Ось сад змінивши блідо....рожеві п....люстки на жовто....бокі і смагляво....червоні яблука п....янить медв....ними пахощами і якоюсь незбагне....ою задумою.

(З,с)...пинімося перед красою весняного сніжно....білого й світло....фіолетового бузку. Можна (з,с)....п....яніти від поєднан....ь барв. Погляньмо на радісно....сумовиту волошку що ....ховалася в житі. Зі своєї ....хованки вона по....юнацьк.... жваво перемовляє...ся з сонцем.

Пл....ве жит....я – в кол....рах і в їх вічних змінах. В радіс....ній бад....рості зеленого листа і його жовто....червоному зойку на....п....р....додні падолист...(у, а). Вічна симфонія барв і не....втомне пізна....ня людиною загадки с....віту.

Есе. Орієнтовні теми:

250-річчя Бетховена; 170-річчя українського композитора Ф. Лизогуба;

90-річчя Євгенії Мірошніченко; 180-річчя М.Драгоманова, 150-річчя Лесі Українки.

Ключові слова: орфограма, пунктограма..

Рекомендована література:

Основна: 1–6.

Додаткова: 7, 24, 29, 38, 41, 42, 49, 57.

Тема 9. Чистота, багатство та точність як комунікативні ознаки мовлення. Лексичні норми української мови. Словники.

Основні питання теми:

Лексикологія і лексикографія.

Професійна лексика.

Нормативне використання багатозначних слів та омонімів у професійному мовленні.

Особливості використання паронімів.

Використання синонімічних ресурсів мовлення.

Плеоназми в професійному мовленні, шляхи їх запобігання.

Види лексичних порушень. Складні випадки слововживання.

Типи словників. Роль словників у формуванні особистості.

Електронні словники. Роль інтернету в мовній і мовленнєвій освіті.

Ключові слова: багатозначне слово, електронний словник, інтернет, лексика, лексикографія, лексикологія, омоніми, пароніми, плеоназми, тавтологія, професійна лексика, синоніми, словник, слововживання та ін.

Завдання.

Складання словника професійної (музичної) термінології.

Виконання тестових завдань. Лінгвістичні ігри.

Представлення проєктів.

Рекомендована література:

Основна: 1–5.

Додаткова: 7, 24, 29, 38, 41, 42, 62.

Тема 10. Фразеологія і культура професійного мовлення

Основні питання теми:

Поняття про фразеологізми.

Джерела фразеологізмів.

Фразеологічні словники.

Роль фразеологізмів у професійному мовленні.

Стилістичні засоби лексикології та фразеології.

Добір та складання текстів з фразеологізмами.

Твір-перевтілення. Твір-легенда.

Ключові слова: професійне мовлення, стилістичні засоби, фразеологізм, фразеологія, фразеологічний словник та ін.

Написання творчих робіт. Виконання тестових завдань. Лінгвістичні ігри.

Рекомендована література:

Основна: 1–6.

Додаткова: 7, 24, 29, 38, 39, 73.

Тема 11-12. Правильність мовлення. Морфологічні норми і мовна практика сучасного фахівця. Суспільне значення морфологічних норм у контексті мовних інновацій.

Основні питання теми:

Морфологічні норми української мови, їх реалізація в професійному мовленні.

Особливості творення і вживання іменникових форм.

Рід іменників. Відмінювання іменників. Особливості оформлення звертань.

Особливості використання прикметників у професійному мовленні.

Особливості використання числівників у професійному мовленні. Відмінювання числівників. Правопис прислівників.

Особливості використання займенників, дієслів, дієслівних форм у професійному мовленні. Прийменники у діловому мовленні. Особливості перекладу прийменників з російської мови.

Стилістичні функції частин мови.

Робота в освітньому центрі культури української мови

Ключові слова: морфологічні норми, числівник дієслово, дієвідмінювання, відмінок, відмінювання, займенник, іменник, іменникові форми, прикметник, прийменник, прислівник, професійне мовлення, рід та ін.

Виконання вправ і тестових завдань. Редагування текстів.

«Їхніми іменами названо вулиці» (твір-розповідь про видатних українських вчених і діячів культури).

//Есе: Видатні музиканти, увічнені в назвах вулиць (Яків Степовий, Оксана Петрусенко, Анатолій Солов'яненко, Євгенія Мірошниченко та ін.).

Аналіз письмових робіт.

Рекомендована література:

Основна: 1–6.

Додаткова: 7, 24, 29, 31, 38,44, 73.

Тема 13-14. Правильність мовлення. Синтаксичні аспекти культури мовлення. Стилістичний синтаксис професійного мовлення.

Основні питання теми:

Реалізація стилістичних норм у професійному мовленні.

Стилістичні функції односкладних речень. Стилістичні функції речень з однорідними членами.

Розділові знаки при однорідних членах речення. Пунктуація в реченнях з узагальнювальними словами при ооднорідних членах речення.

Стилістичні функції речень з відокремленими другорядними членами.

Відокремлені означення.

Пунктуація при відокремлених означеннях, прикладках, обставинах, додатках.

Пунктуація в реченнях з уточнювальними членами речення.

Редагування «деформованих» текстів. Складання власних висловлювань з використанням різних синтаксичних конструкцій. Написання творчих робіт і виконання тестових завдань.

Завдання. Твір-розповідь (усно і письмово). 2-4 хвилини.

"Я веду екскурсію для своїх однокласників залами музичного музею". Використати (позначити у тексті):

а) складносурядне речення; б) складнопідрядне речення; в) просте речення з відокремленим означенням. Пунктограми пояснити.

Орієнтовні теми:

- Музей Миколи Лисенка в Києві.
- Меморіальний музей композитора К. Г. Стеценка — присвячений життю і творчості українського композитора [Кирила Григоровича Стеценка](#) у селі [Веприк Фастівського району Київської обл.](#)
- Меморіальний музей К. Г. Стеценка — меморіальний музей, присвячений життю і творчості українського композитора [Кирила Григоровича Стеценка](#) у селі [Квітках Корсунь-Шевченківського району Черкаської області](#).
- Творчий портрет геніального співака Бориса Гмирі. Меморіальний музей-квартира Б.Гмирі в Києві.
- Меморіальний музей Соломії Крушельницької в Тернополі.
- Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької у Львові.
- Музей театрального, музичного та кіномистецтва України (Київ).
- Київський меморіальний музей-квартира Павла Тичини (акцент на тому, що пов'язано з музикою).
- Київський меморіальний будинок-музей Максима Рильського (акцент на тому, що пов'язано з музикою).
- Меморіальний музей Миколи Леонтовича в с. Марківка Вінницької області.
- Меморіальний музей-садиба народного артиста Івана Козловського у с.Мар'янівці Київської обл.
- Чернівецький літературно-меморіальний музей Володимира Івасюка, автора "Червоної руті".
- Українські композитори 18-19 ст.:
- Основоположники української та російської класичної музики Максим Березовський, Дмитро Бортнянський (уродженці м.Глухова).
- Артемій Ведель – видатний композитор, диригент, педагог.
- Семен Гулак-Артемівський (автор І-ї української опери «Запорожець за Дунаєм»);
- Іван Вітковський – скрипаль, композитор, засновник І-ї в Україні фабрики музичних інструментів;
-
- Михайло Вербицький (автор музики гімну «Ще не вмерла Україна»);
- родина Лизогубів та ін.
- Державний історико-культурний заповідник «Садиба родини [Лизогубів у Седневі](#)» (розкажіть про талановиту родину музикантів - виконавців і композиторів, а також про їхню громадську діяльність, культурні зв'язки тощо).
- Музична вітальня з колекцією музичних інструментів кінця XVIII– поч.ХІХ ст. - окраса зібрання Музею історії Києва (вул. Богдана Хмельницького).
- Меморіальний музей-садиба Станіслава Людкевича у Львові.
- Стефан Турчак - видатний український диригент. Кімната-музей у Київській школі мистецтв імені С.Турчака. (Розповісти також про Національний конкурс диригентів імені С.Турчака. <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/maestro-vash-vihid> та ін.).
- Музей історії музики (Громадська галерея «Обереги музичної Харківщини»).
- Видатні виконавці України (піаністи, скрипалі, виконавці на духових, клавішно-духових, народних інструментах (ім'я обирає студент).
- Видатні музиканти, увічнені в назвах вулиць (Яків Степовий, Оксана Петрусенко, Анатолій Солов'яненко, Євгенія Мірошніченко та ін.). (P.S. Крім імен, про які йдеться вище!).
- Марія Заньковецька - великої українська актриса. Будинок-музей Марії Заньковецької в Києві.

Завдання 2.

Ключові слова: відокремлені другорядні члени речення, відокремлені означення, однорідні члени речення, Орієнтовні теми: односкладні речення, пунктуація, речення з однорідними членами, розділові знаки, стилістика, стилістичні норми, стилістичні функції, узагальнювальні слова, уточнювальні члени речення та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1–6.

Додаткова: 7, 16, 19, 24, 29, 38, 73.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль I		Модуль II	
		кількість одиниць	максимальна к-сть балів	кількість одиниць	максимальна к-сть балів
Відвідування практичних занять	1	6	6	8	8
Робота на практичному занятті	10	6	60	8	80
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
	Разом		106		133
Максимальна кількість балів: 239					
Розрахунок коефіцієнта: $239/60=3,98$					
Екзамен	40				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота 1 (2 год).

Тема: Виразність як комунікативна ознака мовлення. Техніка мовлення (дихання, голос, дикція) та засоби логіко-емоційної виразності. Інтонація.

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання:

-Складники інтонації. Роль пауз у тексті.

Як ви розумієте термін «виразність мовлення»?

Які існують засоби художньої виразності мовлення і звукової виразності мовлення?

Дайте характеристику основним технічним показникам виразного мовлення.

Яку роль у виразності мовлення відіграють міміка і жести?

Що таке партитура тексту?

Завдання 2. Згрупуйте подані поняття за певними ознаками. З'ясуйте значення термінів.

Риторичний жанр, цільова настанова, стратегія, тактика виступу, теза, тема, інтонація, композиція промови, дискусія, полеміка, опонент, аргумент, дебати, пауза, партитура тексту.

3. Вправи на дихання. Постановка голосу.

4. Вправи на артикуляцію.

5. Як ви розумієте вислів: «Мовчання як комунікативна одиниця».

Самостійна робота 2 (2 год.). Виразне читання (основні положення теорії та методики). Партитура тексту. Мовленнєвий етикет.

Завдання 1. Поділити запропоновані фрази на фонетичні синтагми.

2. Відтворіть графічно (зробіть партитуру) звучання віршованого твору (позначте паузи, наголоси, підвищення й зниження тону, інтонаційні переломи тощо).

3. Виразне читання (з аудіозаписом і наступним аналізом) уривків з художніх творів.

Самостійна робота 3 (2 год.). Логічність, змістовність та доречність як комунікативні ознаки мовлення. Види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням. Публічний виступ як різновид мовленнєвої діяльності.

За посібником С. Карамана опрацювати (зробити стислий конспект) тему «Мовний рівень публічного виступу». Підготувати промову.

Самостійна робота 4-5 (3 год.). Тема: Лексичні та фразеологічні норми професійного мовлення (3 год.)

Завдання 1. Виконати тестові завдання

Завд. 2. Пояснити значення поданих фразеологізмів, особливості їх лексичної сполучуваності та граматичного керування.

Завд. 3. Дібрати до поданих усталених висловів фразеологічні синоніми, антоніми.

Завд. 4. Скласти словничок фахової (музичної) термінології.

Самостійна робота 6 (2 год.). Правильність мовлення. Правописні норми як складники культури мовлення сучасного фахівця.

Завдання 1. Виписати числівники, поєднати їх із іменниками, визначити семантику.

П'ятнадцять, п'ятеро, п'ятак, вп'яте, п'ятий, п'ятилітній, п'ятнадцятий, п'ятнадцятиденний, два, подвійний, подвоїти, подвоєний, двійня, двоє, двійко, двічі, вдвох, другий, половина, чверть, півтора, мільйон, мільйонер.

Завдання 2. Подані числівники поставити у формі родового, давального, орудного відмінків, ці форми ввести у словосполучення.

П'ять, одинадцять, чотирнадцять, п'ятдесят, вісімдесят, дев'яносто, триста, п'ятсот, двадцять п'ять, двісті сорок один, чотиріста, сімдесят шість, тисяча дев'ятсот п'ять, вісімсот вісімдесят три, тисяча дев'ятсот чотирнадцять, тисяча дев'ятсот чотирнадцятий, вісімдесят дев'ятий.

Завдання 3. Провідміняти займенники.

Дехто, дещо, деякий, якийсь, ніхто, ніякий, нічий, ніскільки, стільки, нікотрий, її, їхній, такий, мій, наш, такий, весь, жодний.

Завдання 4. Від поданих дієслів утворити можливі форми дієприкметників. Записати їх групами за спільним формотворчим суфіксом, виділити його, пояснити вживання.

Настояти, сказати, зачарувати, обважніти, вилити, зомліти, знепритомніти, зачарувати, випросити, виїздити, приголомшувати, розколоти, перевіряти, перевірити, зрадити, постраждати, зазеленіти, шанувати, зрадіти, квітувати, заквітчати, зберегти, виховати, змужніти, купити, розкроїти, приклеїти, заощадити, роз'ятрити.

Завдання 5. Від поданих дієслів утворити можливі форми дієприслівників, записати їх двома групами: дієприслівники а) доконаного виду; б) недоконаного виду.

Розповісти, гомоніти, крокувати, розказати, розказувати, перебирати, прокинутися, сміятися, маскуватися, перебороти, переборювати, мережити, вишити, доїхати, слухати, сприйняти, перебрати, зривати, досягати, листуватися, вижати.

Завдання 6. Записати числівники словами, розкрити дужки.

45,2 (сантиметр), 187 (гривня), 7,7 (метр), 5,5 (тонна), 4 (кілограм), $6\frac{1}{3}$ (грам), більше 72,7 (відсоток), 8,8 (градус), 2 (олівець), 3 (стіл), півтори (година), півтора (гривня).

Завдання 7. Записати слова, знявши дужки. Пояснити правопис.

Д(д)ени П(п)еремрги, О(о)рганізація О(о)б'єднаних Н(н)ацій, Р(р)ада Є(є)вропи, С(с)вятвечір, Д(д)алекий С(с)хід, Б(б)удинок У(у)чителя, Н(н)обелівська премія, П(п)уща-В(в)одицькі пляжі, С(с)ашкова книжка, сузір'я В(в)еликий В(в)із, П(п)равобережна У(у)країна, І(і)нститут Л(л)ітератури ім. Т. Г. Шевченка.

Завдання 8. Поставити подані іменники в кличному відмінку.

Самостійна робота 7 (2 год.). Синтаксичні норми професійного мовлення

Завд.1. У запропонованих деформованих текстах розставити розділові знаки, відредагуйте тексти, визначити їх стиль і характерні ознаки.

Завдання 2. Від поданих дієслів утворити можливі форми дієприкметників. Записати їх групами за спільним формотворчим суфіксом, виділити його, пояснити вживання. У

Настояти, вилити, спустити, зомліти, знепритомніти, зачарувати, випросити, виїздити, приголомшувати, розколоти, перевіряти, перевірити, зрадити, постраждати, зазеленіти, шанувати, зрадіти, квітувати, заквітчати, зберегти, виховати, змужніти, купити, розкроїти, приклеїти, заощадити.

Завдання 3. *Перекладіть речення українською мовою. Визначте в них головне й підрядне речення, сполучні слова й сполучники підрядності.*

Створіть (доберіть) тексти на пропоновану тематику з метою впливу на слухача. Послугуйтеся різними риторичними фігурами під час написання. Розмістіть тексти у блозі групи. Прочитайте тексти, дайте характеристику з точки зору виразності текстам односторонників.

Запишіть українською мовою мовленнєві штампи, які використовують під час ділових бесід, нарад.

Виконання вправ. Тестування.

Змістовий модуль І. Вступ до вивчення дисципліни. Культура усного професійного мовлення

Теми 4-6. Максимальна к-сть балів за виконання завдань - 15 балів.

Змістовий модуль II. Правильність мовлення. Графічні, орфографічні, лексичні та граматичні норми сучасної української літературної мови
Теми 7-14 Максимальна к-сть балів за виконання завдань - 20 балів.
Разом: 13 годин; 35 балів.

Рекомендації до виконання завдань для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи необхідно виконати в повному обсязі й подати на перевірку викладачу в окремому зошиті чи окремому файлі; думки викладати лаконічно, точно, змістовно й обґрунтовано. У процесі підготовки завдань варто користуватися словниками різних типів та довідниками.

Критерії оцінювання виконання студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Культура усного і писемного мовлення (українська)» оцінюється за такими параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює з науковою літературою; оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; креативно підходить до їх підготовки; має комунікативні вміння і навички; прагне до самовдосконалення і саморозвитку.

4 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні

навички роботи з науковими джерелами і не вмiє робити висновки; володiє правилами написання та пiдготовки виступiв, доповiдей, бесiд, але не втiлює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рiвень розвитку.

1 бал – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вмiє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки; не володiє правилами написання та пiдготовки виступiв, доповiдей, бесiд; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рiвень розвитку.

0 балів – більшу частину самостійних завдань не виконано. Студент лише частково володiє навчальним матеріалом, не вмiє чiтко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами і не володiє правилами написання та пiдготовки виступiв, доповiдей, бесiд; майже відсутні творчі та комунікативні уміння і навички.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульну контрольну роботу* (модульний контроль).

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється на окремих аркушах або дистанційно (гугл форми, вордівські файли).

Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт

21-25 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вмiє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володiє правилами написання та пiдготовки виступiв, доповiдей, бесiд; креативно підходить до їх пiдготовки; має комунікативні вміння і навички.

15-20 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент робить висновки; володiє правилами написання та пiдготовки виступiв, доповiдей, бесiд і втiлює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дiбраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

9-14 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент не висвітлює власної позиції; володiє

правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

3-8 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

0-2 бали – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє робити власні висновки; не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Культура усного і писемного мовлення (українська)» здійснюється у формі *екзамену* (онлайнова або очна форма проведення) і є складовою екзамену «Українські студії: Істрія української культури. Культура усного і писемного мовлення».

До складання екзамену допускаються студенти, які відвідали всі лекційні та практичні заняття, активно працювали, написали всі модульні контрольні роботи та виконали блок самостійної роботи.

Критерії оцінювання

Метою підсумкового контролю з дисципліни «Культура усного і писемного мовлення (українська)» є перевірка рівня засвоєння студентом всієї програми, яка включає зокрема такі завдання:

– тестові завдання та перевірку рівня володіння культурою усного і писемного українського мовлення;

– завдання, спрямоване на визначення рівня умінь застосовувати одержані знання у процесі складання власного висловлення (орфографічно-пунктуаційна правка тексту).

Виконання тестових завдань оцінюється таким чином: **1 бал за кожну правильну відповідь.**

Редагування тексту оцінюється у межах **від 0 до 10 балів.**

10 балів – **Високий** рівень знань у межах обов'язкового матеріалу, можливо, з незначними недоліками. Відсутність у виправленому тексті орфографічних та грубих пунктуаційних помилок.

8-9 балів – **Достатньо високий** рівень знань у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих помилок. У тексті після його правки наявна незначна кількість орфографічних і пунктуаційних помилок.

6-7 балів – **Достатній** рівень знань у межах обов'язкового матеріалу з незначною кількістю помилок.

4-5 – **посередні знання** (значна кількість неточностей, помилок).

2-3 бали – **Мінімально можливий** допустимий рівень знань у межах обов'язкового матеріалу У роботі виявлено значну кількість неточностей, грубих помилок орфографічного й пунктуаційного характеру.

0 балів ставиться, якщо студент не брався за виконання завдання.

За екзамен виставляється підсумкова оцінка за виконання всіх завдань у межах від **0 до 40 балів** (за завдання з культури мовлення – від **0 до 20 балів**).

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Мова як суспільне явище. Українська мова – національна мова українського народу, форма його національної культури. Місце української мови серед мов світу. Основні концепції походження української мови.

Поняття про літературну мову як унормовану форму загальнонародної мови. Роль І. Котляревського і Т. Шевченка у становленні нової української літературної мови. Поняття мовної норми, типи норм. Розділи мовознавчої науки.

2. Стилiстична диференція сучасної української літературної мови. Мовні особливості наукового, публіцистичного, офіційно-ділового стилів.

4. Поняття культури мовлення. Теоретичний та практичний аспекти культури мовлення. Ситуація спілкування.

Комуникативні якості мовлення: правильність, змістовність, логічність, точність, доречність, виразність, багатство.

5. Правильність мовлення як відповідність мовним нормам. Умови досягнення правильності мовлення. Причини порушення правильності мовлення.

6. Техніка усного мовлення: дихання, голос, дикція, інтонація. Особливості усного мовлення. Міміка і жести як компоненти виразного мовлення. Види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням (ділова нарада, службова бесіда, телефонна ділова розмова тощо). Мовленнєвий етикет.

7. Поняття логічності мовлення. Умови логічного мовлення на рівні висловлювання та на рівні тексту.

8. Поняття чистоти мовлення. Аспекти реалізації чистоти мовлення.

9. Чистота мовлення в орфоепічному аспекті. Реалізація орфоепічних й акцентуаційних норм.

10. Поняття про багатство (різноманітність) мовлення. Лексичне і фразеологічне багатство мовлення. Точність мовлення і синонімія. Вибір синоніма із синонімічного ряду.

Вживання у мовленні багатозначних слів, омонімів, паронімів.

11. Точність мовлення і слова-терміни. Особливості вживання у мовленні термінологічної лексики.

12. Фразеологічні норми та їх характеристика. Фразеологізми у професійному мовленні.

13. Поняття доречності мовлення. Стилєва, контекстуальна, ситуативна доречність.

14. Поняття виразності мовлення. Умови досягнення виразного мовлення.

Технічні показники виразного мовлення. Міміка і жести як компоненти виразного мовлення.

15. Орфоепічні норми мови та їх характеристика. Вимова голосних і приголосних звуків, звукосполучень. Вимова ненаголошених голосних.

16. Вимова груп приголосних.
17. Лексичні норми мови та їх характеристика.
18. Синтаксичні норми мови та їх характеристика.
19. Стилiстичнi норми мови та їх характеристика.
20. Наголос. Значення акцентуаційних норм у професійному мовленні.
21. Інтонaція. Інтонaція в реченнях різного типу.
22. Поняття про техніку мовлення.
23. Постановка голосу.
24. Особливості наукового, публіцистичного й офіційно-ділового стилів.
25. Морфологічні норми та їх характеристика.
26. Категорія роду й числа іменника. Іменники спільного роду.
27. Категорія відмінка іменника. Особливості використання іменників-звертань у професійному мовленні. Поділ іменників на відміни. Відмінювання іменників.
28. Закінчення родового відмін. (-а,-у) ім. II відміни чол.роду.
29. Правопис і відмінювання складних іменників.
30. Невідмінювані іменники. Відмінювання аббревіатур.
31. Правопис прізвищ, імен по батькові.
32. Ступені порівняння прикметників.
33. Правопис складних прикметників, присвійних прикметників.
34. Прикметники на -ський.
35. Особливості відмінювання числівників. Особливості використання числівників у професійному мовленні.
36. Відмінювання і правопис займенників.
37. Дієслово та його форми.
38. Дієприкметник. Дієприслівник. Творення. Уживання в різних стилях мовлення.
39. Значення прислівника, ступені порівняння. Правопис прислівників.
40. Службові частини мови. Прийменники, сполучники, частки (їх склад, правопис, спосіб уживання). Вигук.
41. Синтаксичні норми. Просте двоскладне речення. Координація присудка з підметом. Тире між підметом і присудком.
42. Пунктуаційні норми. Просте ускладнене речення. Розділові знаки при однорідних членах речення.
43. Пунктуаційні норми. Розділові знаки при звертаннях, вставних словах і словосполученнях.
44. Просте ускладнене речення. Розділові знаки при відокремлених означеннях, додатках, прикладках, обставинах.
45. Складносурядні речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.
46. Розділові знаки в складнопідрядному реченні.
47. Безсполучникові складні речення. Двокрапка й тире в складному безсполучниковому реченні.
48. Багатокомпонентні складні речення. Розділові знаки в складному багатокомпонентному реченні. Період.
49. Способи відтворення чужого мовлення. Пряма мова. Непряма мова. Діалог. Цитата. Розділові знаки при прямій і непрякій мові, діалозі, цитаті.
50. Типи словників. Роль словників у формуванні особистості фахівця. Електронні словники. Словники

51. Особливості міжкультурної комунікації в сучасному мовному просторі.
Український мовленнєвий етикет.

6.6. Шкала відповідності оцінок

<i>Оцінка</i>	<i>Кількість балів</i>
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Українські студії. Культура усного і писемного мовлення»

Разом: 60 год., практичні заняття – 28 год., самостійна роб. – 13 год., модульн. контроль – 4 год.; семестровий контроль – 15 год.

Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II							
Назва модуля	Вступ до вивчення дисципліни. Культура усного професійного мовлення					Графічні, орфографічні, лексичні та граматичні норми сучасної української літературної мови							
Кіл-ть балів за модуль	106 балів					133 бали							
Загальна кількість балів	249 балів (249:60 =3,98)												
Теми практичних занять	Т.1. Вступ. Українська мова – національна мовленнєва спільнота українського народу. Поняття культури мовлення	Т.2. Стиль мовлення у фаховій комунікації. Поняття комунікації як діяльності учасників спілкування. Основні комунікаційні властивості мовлення, (1+10 б.)	Т.3. Правильність та виразність мовлення. Орфографічні та акцентуаційні норми. (1+10 б.)	Т.4. Виразність як комунікативна ознака мовлення майбутнього фахівця. Техніка мовлення (дихання, голос, дикція) та засоби логіко-емоційної виразності. (1+10б.)	Т.5. Виразне читання (основні положення теорії тамодіки). Партитура тексту. Види та правила усного спілкування за професійним спрямуванням. Мовленнєвий етикет. (1+10 б.)	Т.6. Логічність, змістовність та доречність мовлення. Публічний виступ. (1+10 б.)	Т.7-8. Правильність мовлення. Орфографічні норми української мови. Правописні норми як складники культури мовлення сучасного фахівця. (1+10 б.) (1+10 б.)	Т.9. Чистота, багатство та точність мовлення. Лексичні норми української мови. (1+10 б.)	Т.10. Фразеологія і культура професійного мовлення. Словники. (1+10 б.)	Т.11. Правильність мовлення. Морфологічні норми і мовна практика сучасного фахівця	Т.12. Суспільне значення морфологічних норм у контексті мовних інновацій (1+10 б.);	Т.13. Правильність мовлення. Синтаксичні аспекти культури мовлення. Пунктуаційні норми. (1+10 б.)	Т.14. Стилістичний синтаксис професійного мовлення. Особливості міжкультурної комунікації в сучасному мовному просторі. (1+10 б.)
Самостійна робота				5 балів	5 балів	5 балів	5 бал.	5 б.	-	-	5 балів	-	
Види поточно-ного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)							
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)												

8. Рекомендовані джерела:

Основні (базові):

1. Доброскок І., Овсієнко Л. Основи професійної комунікації: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «ФОРМ ДІАЛОГ Я.М.», 2017. -446 с.
2. Караман С. О., Караман О.В. Орфоепічний і комунікативний тренінг: Посібник. – КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009.
3. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін.; за ред. С. О. Карамана. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
4. Сучасна українська мова: Підручник/О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева.– 3-є вид. – К.: Либідь, 2005. – 400с.
5. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Караман, О. А. Копусь, В. І. Тихоша та ін.- К: Літера ЛТД, 2013. - 544 с.
6. Український правопис. -К., 2019.

СЛОВНИКИ

- Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і головн. ред. В.Т.Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001.
- Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.
- Головащук С.І. Складні випадки наголошення: “Словник-довідник”. — К., 1995.
- Єрмоленко С. Я., Бибики С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
- Орфоепічний словник /Укладач М.І.Погрібний. — К., 1984.
- Погрібний М.І. Словник наголосів української літературної мови. – К., 1964.
- Українська літературна вимова і наголос.- К., 1989.
- Українська мова: Енциклопедія. Редкол: Русанівський В.М, Тараненко О.О та ін. - К.: В-во Українська енциклопедія, 2004.

Додаткова література:

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Львів: Світ, 1994. С. 5–10.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ: Освіта, 1991. 228 с.

3. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / за ред. Н. Бабич. Чернівці: Книги – XXI, 2006. 496 с.
4. Бабич Н. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. С. 95–100, 125–126, 174–178.
5. Багмут А. Й. Сучасна мовленнєва дійсність: орфоепічні норми і мовленнєва дійсність // Загальна та експериментальна фонетика: Зб.наук. праць і матеріалів. – К., 2001. – С.143-145.
6. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 207 с.
7. Берковець (Бондаренко) В. Диференціація функціональних стилів української мови на просодичному рівні // Українське мовознавство, 2004, вип.31.
8. Беляєв О. Культура мовлення вчителя-словесника // Дивослово. –1995. – №1.
9. Білоусенко П. Учїться висловлюватися. Київ: Рад. школа, 1990. – 338 с.
10. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 476 с.
11. Ботвина Н. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації. Київ: Артєк, 2002. 208 с.
12. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності. – К.: Видавничий дїм «КМ Академія», 2002.
13. Волкотруб Г. Стилїстика ділової мови: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2002. 208 с.11.
14. Грищенко Т. Українська мова та культура мовлення: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 268 с.
15. Городенська К. Українське слово у вимїрах сьогодення.-К., Ін-т укр.мови, 2014. – 124 с.
16. Жовтобрюх М.А. Слово мовлене: Українська літературна вимова. – К., 1969.
17. Жовтобрюх М.А. Фонетична транскрипція. Основні риси правильної української літературної вимови // Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. – Ч.І. – К.,1961.
18. Єлісовенко Ю.П. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2008.
19. Етика ділового спілкування: навчальний посібник / авт. кол.: Т. Грищенко, С. Грищенко, Т. Іщенко та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
20. Єрмоленко С., Бибик С., Коць Т., Сюта Г., Чемеркін С. Літературна норма і мовна практика: монографія. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Полїграф», 2013. 320 с.
21. Зарицький М. Актуальні проблеми українського термінознавства: підручник. Київ: ІВЦ Видавництво «Полїтехніка»; ТОВ «Перїодика», 2004. 128 с.
22. Зубков М. Універсальний довідник. Українська мова. Харків: ФОП Спївак В.Л., 2009. 416 с.
23. Кияк Т. Функції та переклад у фахових текстах // Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка. 2007. Вип. 32. С. 104–105.
24. Коваль А. Культура ділового мовлення. Київ: Вища школа, 1982. С. 92–95, 138–143.
25. Коваль А.П. Пригоди слова. – К.: Рад.шк., 1985.

26. Коваль А.П., Коптілов В.В. Крилаті вислови в українській мові. – К. Вища школа, 1975.
28. Когут О. Основи ораторського мистецтва: практикум. Тернопіль: Астон, 2005. 296 с.
29. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: Навч.посібник. –К.: Юніверс, 2003. – 280 с.
30. Косенко Ю. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2011.- 281 с.
31. Культура мови на щодень / авт. кол.: Н. Дзюбишина-Мельник, Н. Дужик, С. Єрмоленко та ін. Київ: Довіра, 2000.- 169 с.
32. Культура української мови: довідник / за ред. В. Русанівського. Київ: Либідь, 1990.- 304 с.
33. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2008.- 352 с.
34. Мацько Л., Кравець Л. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2007.- 360 с.
35. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Риторика: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.
36. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
37. Остапченко О.В. Українська мова у грі.–К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018.
38. Остапченко О.В., Радченко А.Ф. Тестові завдання з української мови. – К.: Київський університет імені Тараса Шевченка, 2009.
39. Пентиліук М.І. Культура мови і стилїстика. – К.: Вежа, 1994. – 240с
40. Плющ Н П., Бондаренко В.В. Сучасна українська мова. Орфоепія: Навчальний посібник. –К.: Видавничо-полїграфічний центр "Київський університет", 2009.
41. Погрїбний. А. Г. «Умію, та не хочу», або про фальш одного етикету. - К, 2006.
42. Погрїбний. А. Г. Світовий мовний досвід та українські реалії.- К.,[2002](#).
43. Пономарів О. Д. Фонема Г та Г. Словник і коментар. –К.: Просвіта, 1997.
44. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000. - 248 с.
45. Пономарів О. Д. Культура слова. Мовностилїстичні поради. –К.: Либідь, 2001.
46. Погрїбний М. І. Українська літературна вимова: Навчальний посібник з комплектом аудіокасет. –Дніпропетовськ: Агентство "Трансформ, 1992.
47. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Навчальний посібник. – К., 2006.
48. Ревуцький Д. Живе слово (Теорія виразного читання для школи). – Львів, 2001.
50. Рїзун В.В., Непийвода Н.Ф., Корнєєв В.М. Лїнгвістика впливу: Монографія. – К.: Видавничо-полїграфічний центр "Київський університет", 2005.
51. Сербенська О. Культура усного мовлення. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
52. Сербенська О. Голос і звуки рїдної мови. – Львів: Апрїорї, 2020.- 280 с.
53. Плющ Н.П., Бондаренко В.В. Сучасна українська мова. Орфоепія: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-полїграфічний центр "Київський університет", 2009.
54. Плющ М.Я.,

Бевзенко С.П., Грипас Н.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред.М.Я.Плющ. – 4-те вид., стер. – К.: Вища шк., 2003. – 430 с. (Вступ).

55. Техніка мови вчителя та гігієна його голосу. – К., 1971.

56. Типологія інтонації мовлення. – К., 1977.

57. Томан І. Мистецтво говорити. Київ: Політвидав України, 1989. – 293 с.

58. Довідник з культури мови / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Вища школа, 2005. – 400с. –

59. Тоцька

Н.І. Засоби милозвучності української мови // Українське мовознавство. – К., 2000. – Вип. 22.

60. Український правопис. – 4-те вид. - К.: Наукова думка, 2019.

61. Українська мова. Мова фаху, мова науки, мова спілкування. Текстово-комунікативне навчання: навчальний посібник / за ред. О. Любашенко. Київ: ТОВ ВПП «Компас», 2014. 256 с.

62. Чулінда Л., Паримський І. Риторична майстерність: посібник. Київ, 2000. – 79 с.

63. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К.: Рад. школа, 1988.

64. Феллер М. Д. Спогади і розповіді єврея, який памтає своїх дідів, про українсько-єврейські взаємини, особливо про мови і ставлення до них. - Дрогобич, 2004.

65. Чак Є. Д. Складні випадки вживання слів. – К.: Рад. школа, 1984. – 185 с.

66. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? – К.: Освіта, 1997. – 240 с.

67. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю. Довідник з української мови. - К.: Либідь, 1995.

68. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ: Алерта, 2010. 696 с.

69. Шкуратяна Н. Українська літературна вимова як вияв високої культури особистості // Українська мова в процесі національно-культурного відродження України. Київ: КДПІ, 1993. С. 72–74.

70. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. – 3-тє вид. – К.: Освіта, 1997. – 254 с. 72. Ющук І. Мова наша українська. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2001. 315с.

Додаткові ресурси

1. Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення// https://pidruchniki.com/1040101747600/dokumentoznavstvo/kultura_movi_kultura_movlennya_komunikativni_oznaki_kulturi_movlennya
2. Центр культури української мови (<https://centrkum.blogspot.com/>);
3. Українська мова в Інтернеті. - <http://novamova.info/>
4. Українська мова: Енциклопедія. - <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

5. Українська мова професійного спілкування // https://pidruchniki.com/1435072247592/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_profesiynogo_spilkuvannya
6. Уроки державної мови. - <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>